

Karer fra Hållonda og Våttvika på skreifiske i Sør-Gjeslingan ca. 1915. Fra venstre; Peder Tønder, Hjalmar Lund (sønn av Heiberg), Anders Olufsen og Heiberg Lund. Båten på bildet er en fireroms nordlandsbåt som ble kalt firroring eller smååttring. Den har sneirigg, også kalt gaffelrigg. Foto: I Leka bygdemuseums eie.

Hos fiskerbonden ga jordbruket mat på bordet og fisket ga penger til nødvendige utgifter.

Småbruket Lund er et typisk eksempel på en fiskerbondeheim ved kysten. Her hadde de et par kyr og noen sauer. Når høyet ikke strakk til, henta de lyng fra utmarka og tang fra fjæra. Ved sjøen lå naustet med båt og børnskap for fiske.

Lund ble rydda som husmannsplass omkring år 1900, etter en rettsak i 1931 fikk brukerne kjøpe gården. Stua er oppført omkring år 1900 og fjøset ble bygd i 1943. En orkan i 1971 ødela låven. Nå er det lagt nytt tak rett oppå fjøskassen. Heiberg og Kaja Lund som bodde her hadde ni barn. To av sønnene kom bort på havet.

Naturalhushold og sjølberging

Før industrialiseringa av samfunnet etter krigen, var det sjølberging som gjaldt. Det som trengtes av mat og utstyr måtte i hovedsak skaffes til veie fra lokale ressurser og gjennom hardt arbeid.

Langs kysten var det fisken i havet og det som jordbruk og husdyrhold kunne gi som var livsgrunnlaget. Dette har gitt opphav til uttrykket fiskerbonden som beskriver kombinasjonen av fiske og landbruk. Hele familien måtte delta i arbeidet, og det var et hardt liv.

Alle måtte hjelpe til, og mange forestiller seg at livet var bare slit og ingen gleder før i tida, men spør vi de som deltok svarer de ofte: «Vi hadd det no bra den gangen og, kanskje ber enn no». Bildet er fra potetoptaking på Skei på 1940-tallet. Foto: I Leka bygdemuseums eie.

Kvinnene deltok også i fisket. Sigrid og Hildur «drar garnan» på fiskeplassen Småstødden på Skei, ca. 1940. Foto: I Leka bygdemuseums eie.

«Børtreet følger kjerringa» heter det. Så seint som i 1950 hadde bare halvparten av gårdene i Norge innlagt vann, og vannbæring til hushold og fjøs var en stor oppgave. Foto: I Leka bygdemuseums eie.

Kjerringa var bonde

Jordbruket ga kjøtt, melk, ull, egg, og poteter. De fleste dyrka korn, men noe matkorn og andre varer som trengtes, måtte kjøpes for penger fra fisket.

Det var mennene som drev fiske. De deltok også i arbeidet på gården, men mye av arbeidet falt på kvinnene, som også hadde ansvar for hus og unger.

Fjøsstellet med melking og fôring var kvinnenes ansvar. Kyrne ble fôra med høy og måtte ha bøttevis med vann. De moderne sinkbøttene var et stort framsteg i forhold til de gamle trebøttene som kunne veie like mye som vannet de rommet.

Kumøkk måtte lempes på gjødseldynga, og brenntorv ble henta fra torvsjåen.

Mannen var fisker

Kvinnene kunne nok ro ut etter kokfisk på fjorden, men det

egentlige fisket var mennenes oppgave. Fisket var viktig fordi det ga penger til nødvendige innkjøp og betaling av skatt.

Fisket foregikk i flere sesonger: «Vinterfiske» etter skrei fra jul til påske, langs Namdalskysten og i Lofoten. Deretter «plogfiske» frem mot pinse i fiskeværa ytterst mot havet og «sommerfiske» etter sei og småtorsk på grunnene. «Sildefisket» foregikk mest om høsten.

Fisket var farefullt. De siste 40 årene av 1800-tallet druknet hele 50 personer fra Leka. Mange «bleiv», det vil si at de aldri ble funnet. Fram til slutten av 1800-tallet var det åpne båter med råseil som ble brukt til fiske. Fiske-redskapene var snøre (juksa), garn og line.

Den første motorbåten kom til Leka i 1907.

«Vi hadd det no bra den gangen òg, kanskje ber enn no».

